

Dauhørt!

Han fikk topptester for sine minimalistiske Doxa forsterkere med den kildeklare lyden og var gulløret som kunne bestemme kvaliteten på et hifi-anlegg bare ved å høre tomrillene på plata før musikken startet. Så ble han stakk døv...

TEKST OG FOTO: KNUT VADSETH

Jeg trodde slett ikke mine egne øyne og ører da jeg førte gang opplevde sørlendingen Knut Øystein Lauvland demonstrere sine Doxa forsterkere på 80-tallet, dengang vinyl var eneste praktiske kildemateriale for oss hi-fi entusiaster. Under oppsettngen av utstyret hos den forlengst nedlagte hi-fi butikken 375 i Frognerveien, registreret jeg med stigede vantro at Lauvland sjekket lyden ved plassering av høyttalere bare ved å lytte til de første sekundene av ytterrillene på plata, for så å ta av pickupen med det samme musikken startet. Jøss!

GULLØRER?

Idag har jeg ingen problemer med å skjønne hvor mye informasjon som ligger i disse "tomme" rillene og hvor superraskt man er stand til å registrere lyd med litt trening. Dengang var det ren trolldom. Jeg ville trodd at det hele var ren bløff om ikke lyden konsekvent ble bedre etter diverse justeringer. Og den var etter hvert slett ikke noe dårligere enn det vi var vant til fra den mer berømte norske forsterkerproduzenten...

Electrocompaniet hadde da oppnådd en betydelig oppmerksomhet med sin 25 watts Ampliwire, men ble av mange forkastet fordi den var for liten til å drive mange høyttalere, ikke minst den tungdrevne LS35A som var ekstremt populær tross null dypbass. Med tanke på Electrocompaniets berømte mørke lydsignatur i det siste par tiår, er det vanskelig å skjønne at denne "verdens beste" effektforsterker Ampliwire 2 channel, også ble regnet for å være litt tynn i klangbalansene, mens den første 70 watteren fra Doxa heller gikk mot det varme. At dette snudde seg trill rundt med senere modeller fra begge, er en annen historie...

DOXA

Mens Electrocompaniet utviklet seg til å bli en internasjonal produsent med mange ansatte, hadde skolelæreren Lauvland mer ønske om å drive Doxa som en liten brukskunstsjappe med "hjemmelaget" elektronikk: utviklet og produsert med toppen et par ansatte og sjekket ut med finlytting av sjefen sjøl.

Doxa ble en viktig del av det norske hi-fi miljøet med hovedvekt på effektforsterkere; en norsk spesialitet som også etterhvert inkludert sterke navn som DP og Adyton. Doxa hadde likevel den kanskje mest lojale "menigheten" på grunn av sine håndlagde, minimalistiske produkter med moderat effekt, men minst like moderat pris. Dette var "high-end" lyd til priser som mange kunne være med på, og hvor musikkgledden var viktigere enn status og imponatorfaktorer, ifølge Lauvland selv.

Og produktene, særlig de forskjellige effektforsterkere, fikk glimrende tester

i hjemlandet.

Likevel var det vel de ekstremt gode testene fra Danmark som hadde størst markedsføringspotensiale. Her ble Doxa uten forbehold sammenliknet med de dyreste amerikanske kjempeforsterkere til mange ganger prisen. Noe undertegnede aldri hadde våget å hevde i Lyd&Bilde hvor jeg dengang skrev, uansett hvor god den måtte være. For selv om Doxa låt som en krystallklar norsk fjellbekk, for å sitere den danske testen, så er 70 watt tross alt et kompromiss i forhold til 250 watts klasse A konstruksjoner. At 70 watteren var det beste kjøpet for svært mange, er imidlertid en annen side av samme sak. Og Doxa var så absolutt et særlig godt kjøp med små begrensninger, inkludert bølgevis av musikalsk begeistring.

MINIMALISTISK

Det er gått nesten 10 år siden jeg sist hadde hørt fra Knud Øystein Lauvland, da jeg kjenner igjen stemmen i en uventet telefonoppringning. Om jeg hadde lyst til å høre på hans siste forsterkerkonstruksjon? Betingelsen var at jeg måtte love ikke å fotografere oppi forsterkerboksen, da her nesten ikke var igjen komponenter utenom en enorm trafo og strømforsyningsenhet. Enkelte kunne dermed trekke feil konklusjon av dette. Jeg protesterte på dette; ALLE vet da at Doxa i alle år har prøvd å redusere antall komponenter i signalveien, og særlig med hensyn til kondiser og transistorer. Og at lyden konsekvent ble renere jo mindre som var håndloddet – med sølv selvfølgelig i den sedvanlige svarte boksen av litt odde størrelse. Men greit nok for meg, ingen fotografiering av interiøret selv om kretsløsningen utvilsomt ville være interessant for svært mange av våre lesere.

Og bare et par dager senere kommer Mr. Doxa fra Kristiansand med den samme bilen som heller ikke var ny sist vi møttes. Hvem mener at hi-fi bransjen stikker av med for mye penger? Og da Knud Øystein kobler seg på drivverket fra Krell KPS 25sc, men med egen DAC, passiv forforsterker og effekttrinn, låter anlegget kvalitetsmessig sånn der omtrent som jeg er vant til det med hensyn til dynamikk, klangfarger, holografi og det hele gjennom de kresne Coltrane høyttalerne. Men nå til en pris på elektronikken som er mye nærmere budsjettklasse enn super high-end. Oj, for et anlegg man utvilsomt kan få til med en eldre, men god CD-spiller og en bra, men rimelig høyttaler...

Min umiddelbare reaksjon er ikke at dette blir en alvorlig konkurrent til dyrere utstyr; min umiddelbare reaksjon er en veldig lettelse over at også studenter og småbarnsforeldre nå kan glede seg over denne fantastiske

hobbyen med lyd i grenselandet for det tekniske mulige. Men altså til en nærmest "fornuftig" pris. Jeg bestemmer meg imidlertid for ikke å teste effektforsterkeren selv da jeg synes jeg kjenner Lauvland litt for godt. Og siden jeg tidligere har skrevet så begeistret om den fjellklare Doxa-lyden, overlater jeg "second opinion" anno 2009 til en annen erfaren skribent i Fidelity.

PLATINIUMØRE

Men det var rundt diverse småprat rundt de siste års begivenheter at jeg fikk høre om det vanvittige paradokset at en av landets mest erfarne og krtiske lyttere ble stakk døv på det ene øret! Den minste knokkelen i kroppen, det knapt 2 millimeter lange benet som kobler luftbevegelsene fra den ytre trommehinnen via stighbøylen til indre membran, mistet sin bevegelighet ved sammenvoksing. Det endte med at det høyre øre ble helt dødt.

«Mens Electro-companiet utviklet seg til å bli en internasjonal produsent med mange ansatte, hadde skolelæreren Lauvland mer ønske om å drive Doxa som en liten brukskunstsjappe»

– Det første som forsvant var lyden av småfugl. Det siste var faktisk opplevelsen av musikk, forklarer hi-fi produsenten som også påpeker de mange vanskeligheter med balansenerven når det ene øret ikke lenger fanger opp lydsignaler.

Etter å ha slitt med dårlig hørsel i flere år, mildest talt et problem når man prøver å forske på akustikk og lyd både som uavhengig produsent og lærer/forsker på Universitetet i Kristiansand, ble Lauvland tilbudt øreoperasjon av en kjent utenlandsk kirurg hyret inn av norske helsemyndigheter. Og andre over alle under; ved innsetting av en presist konstruert knokkeltransplantat laget av platiniium i det indre øret, fikk Knud Øystein Lauvland den fulle hørsel tilbake.

– Og det første jeg kunne glede meg over etter transplantasjonen, var musik-

ken, forklarer Lauvland som mener at han hører minst like godt som tidligere.

– Balansenerven sliter fremdeles med å bestemme seg for om den vil stole mest på øynene eller ørene mine, så jeg kan fremdeles føle meg ganske ustø. Men også dette går stadig bedre, forsikrer han.

FREMTIDEN

Han regner derfor med å fortsette der han slapp; de bestlydene forsterkere han får til å konstruere, og det til priser som mange musikkentusiaster kan ha råd til. Og prioritert akkurat i den rekkefølge...

– Ved å begrense meg til en strømssterk 70-watter i effekttrinnet oppnår jeg en rekke konstruksjonsmessige fordeler som det ville koste masse av krykkeløsninger og ekstra duppeditter for å få til med kraftigere greier. Nå konsentrerer jeg meg nesten bare om lyd kvaliteten, og kan bruke få komponenter, korte veier og få hindere; noe som gjør at lyden bokstavelig talt blir mer direkte og presis. Mitt mål er ikke å lage en god tyvetusen kroners forsterker, mitt mål er å lage den mest vellydene forsterker jeg vet om. Og med en viss rett vil jeg hevde at en slik forsterker ofte havner på rundt 70 watt, noe som etter min mening uansett er optimal effekt for de fleste stuer og høyttalere.

– At denne forsterkeren da blir såpass rimelig, er simpelthen en vinn, vinn situasjon, gliser Knud Øystein Lauvland fornøyd. Og det er vel ikke tilfeldig at de fleste av hans forsterkere gjennom tidene har vært på 70 watt, men levert med ulike strømreserver.

Lauvland velger å lave små serier av den nye forsterkeren, nærmest som en brukskunstsforretning og med god kontakt med brukerne, men markedsført og solgt gjennom Internett, og da selvfølgelig med returret. Han tilbyr også egenkonstruert DAC og passiv, ubalansert kontrollforsterkere. Dette låt ekstremt bra på Coltranehøyttalerene med Krell som avspiller, koblet opp med en rimelig coax digitalkabel. Men forsøk med andre drivverk var ikke like vellykket da lyden kunne bli noe tynn. Hvem sa at det ikke var lydmes-sige forskjeller på en ren avspiller? Dette må altså prøves ut. Undertegnede var utrolig positiv til klangbalansen og gjennomskiktigheten også til den passive kontrollboksen, men vet jo at slike løsninger kan være kilne for ulike matchinger selv om det altså fungerte råbra i referanseoppsettet.

Men nå begynner det hele å smake av en test, og det overlater jeg med glede til kollega Håkon Rognlien foran i bladet...

Men gulløret Lauvland er altså tilbake, nå med deler av det berømte "gulløret" oppgradert med platiniium... ☺